
НАУЧНИ СЪБИТИЯ

СИЛВИЯ КРЪСТЕВА

25 ГОДИНИ ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ В ЮГОЗАПАДНИЯ УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“

Философският факултет на Югозападния университет отбеляза четвърт век от своето създаване. Неизменно тези 25 години специалност Философия е ядрото на образователния и научен живот на академичната общност на факултета. Колегията реши да ознаменува юбилея с мащабна международна конференция, която да представи научната дейност и тематичните направления на академичната общност на Философския факултет в Югозападния университет. Темата на юбилейната конференция дойде след оживено обсъждане да се намери обединителна изследователска платформа за специалностите във факултета, но и да се конституира форум за обсъждане на наистина актуалните проблеми в съвременната сложна и драматична ситуация. С обявената тема на юбилейната конференция: „Трансформации и предизвикателства в глобалния свят“ Философският факултет на Югозападния университет постави важна и остро належаща за дискусии и за изследване проблематика с необходимостта да се рефлектира върху световната ситуация в началото на третото десетилетие на XXI век.

Отзвукът от обявената тема бе впечатляващ. Включиха се изследователи и специалисти от четири континента и от 20 държави. Юбилейната конференция се проведе от 15–17 октомври 2020 г. в Югозападния университет, Благоевград. Участниците с доклади и презентации бяха близо 170, сред тях утвърдени в международното научно пространство учени, млади изследователи, докторанти и студенти. В национален мащаб бяха представени водещите образователни и научни институции в България. Формите на провеждане бяха иновативни, тъй като конференцията протече в хибриден формат – с комбинирано присъствено и виртуално участие, с изцяло присъствени и с онлайн сесии. Създаде се истински жива и вълнуваща среща и обмен на идеи между участниците, ангажирани с проблемите на глобализацията и новоформиращия се глобален свят.

Юбилейната конференция бе открита от ректора на Югозападния университет проф. д-р Борислав Юруков. Проф. Юруков подчерта важната роля на Югозападния университет за региона и откри значението на Философския факултет за университета: „Философският факултет е душата и сърцето на всеки един университет. Горд съм, че ви има в структурата на нашия университет и високо ценя усилията ви заедно да поддържаме неговия имидж на престижен образователен, културен и научен център“. Проф. Юруков подчерта стремежа на академичната общност на Философския факултет към високи стандарти в обучението на студентите, към винаги лично ангажирана и мотивирана работа на преподавателите със студентите. Проф.

Юруков отбеляза като постижение на академичната общност интензивната научно-изследователска дейност с множество публикации и в профилирани изследователски направления, които дават спецификата в национален мащаб на специалностите във Философския факултет: Философия, Политология, Социология и Психология.

В своето слово деканът на Философския факултет проф. д-р Борис Манов представи историята на факултета. Проф. Манов обяви удивителния факт, че за тези 25 години във Философския факултет на Югозападния университет своето образование са получили 15 000 бакалаври, магистри и докторанти. А днес във Философския факултет се обучават 650 студенти и 90 докторанти. Всичко това, както и водещите изследователски постижения на колегията, демонстрират по думите на проф. Манов „решаващата цивилизационна роля“ на Философския факултет и на Югозападния университет в региона и утвърждават тяхното значимо място в националното образователно пространство.

Първият ден, 15 октомври 2020 г., ни преведе през наситена и динамична поредица от пленарни доклади. Пленарната сесия бе открита от проф. д-р Нонка Богомилова, Институт по философия и социология, с доклад на тема: „И пак за човешката същност“. Проф. Богомилова представи проникателен и ерудиран анализ на модерното и постмодерното общество, като очерта отказа от фундаменталния концепт за „човешката природа, човешката същност“. В условията на раздробеност, отчуждение и консуматорство отсъстват морални и ценностни ориентири за съвременния човек. Затова според проф. Богомилова тъкмо поставянето на въпроса за „универсално човешкото“ ще даде търсените и жадувани отговори за универсалните ценности, за свободата, за „моралния разум“ върху полето на една хуманистична философия.

Проф. д-р Валентина Миленкова, ръководител на катедра „Социология“ към Философския факултет на Югозападния университет, представи пленарен доклад на тема: „Социалните общности в условията на глобализацията“. Задълбочено и обхватно проф. Миленкова очерта картината на социалните връзки в съвременното глобално общество. Социалната динамика се доминира от прехода от традиционно формираните общности към общности от нов тип. Проф. Миленкова анализира основните типове такива общности: формиран в мегаполисната среда, професионални, онлайн общности и др. В условията на рисковото общество проф. Миленкова анализира новия тип общност – *precariat* като социална класа от хора, подвластни на риска и липсата на образователен, професионален ценз и на ясни социални перспективи. С оглед на това разслоение проф. Миленкова очерта надмощащата „криза в идеите за бъдещето“ и необходимост от нови социални ориентири и стратегии за оцеляване.

Такава картина на разслоено, раздробено световно общество в условията вече на постглобализация оформиха темите на пленарните доклади през първия ден. Eileen Barker, професор emeritus по социология на религията,

London, School of Economics, представи в своя доклад на тема: „The Changing Faces of Minority Religions in a Global World: The Challenges they Face and the Challenges they Present“, разслоението в картината на религиозните общности и появата на нови религиозни движения. Тези трансформации водят според нея до „нови етически стандарти“ и предизвикват „морални промени“ в представите ни за индивидуализъм и мултикултурност.

Victor Roudometof, Катедра по социални и политически науки, Университет на Кипър, в доклада си „Globalization in the 21st century: the past career and future possible trajectories of the concept“ теоретизира процесите на глобализацията днес, водещи според него до глобално общество и формиращи глобално съзнание. Според проф. Roudometof в момента се намираме в етап на постглобализъм, междинен етап обаче в хода на глобализацията. Предстои „дълбока глобализация“, която да създаде ново, истински глобално общество като една планетарна, всечовешка цивилизация.

Zoran Matevski, Директор на Център за межкултурни изследвания, Институт по социология, Философски факултет, Университет „Св. Св. Кирил и Методий“, Скопие, Република Северна Македония, в своя доклад на тема: „Interculturalism and Transformation of Religious Identities in the Contemporary Global World“ анализира бъдещето на Европа и необходимостта от нови ценности и нови „общни норми“, за да има глобално общество с нови мултиетнически идентичности. Manuel Colmenero, Университет на Кастилия – Ла Манча, Катедра по философия, антропология, социология и естетика, Испания, в своя доклад „The impact of new technologies on education: expectations and reality“ разглежда глобалните проблеми на дигитализацията в образованието. Във виртуалната реалност информацията „се квантифицира“ и тези „порции“ информационно съдържание трябва да се сглобят всеки път наново и в различна структура и предназначение, сливащи „човек“ и „компютър“ в един нов „биос“.

Темите за това как глобалните структури променят религиозните практики изискват нов контекст и толерантност, нови стандарти на комуникация, как засилват динамиката на политическите процеси разгръщат в своите пленарни доклади: Maria Hämmerli, Катедра по религиознание, Университет във Фрибург, Швейцария – „Transformations of the Eastern Orthodox Self in a Global Digital and Consumer Age“; Sarah Demmrich, Катедра по социология на религията, Университет в Мюнстер, Германия – „Migration and Religion: New Frontiers in the Intersection between Sociology and Psychology“; Nikolay Milkov, Факултет по философия, Университет Падеборн, Германия – „Brave New World: The Political Turn of 2014-2016, its Causes and its Prospective“.

В тематичното направление на съвременните философски идеи се отбелязва оформянето на една съвременна философия на глобализацията. Тя обхваща в своите топоси и отношенията Изток–Запад, но и „вътрешните“ топоси на глобалното съзнание. Постава се въпросът за конституирането на нова, колективна субектност, манифестираща себе си в новото глобално

съзнание. Затова и се поражда необходимостта от нов *етос*, от „етика на глобализацията“. Поставени бяха за обсъждане проблемите на новите технологии и възможностите за комуникация. Дали всичко това, свързано с безспорния технологичен напредък, води и до глобално развитие. Тези нови динамични и сложни процеси изискват и нови методологически решения. Такъв е новият тип *трансдисциплинарно* изследване, както и възможността и формите на глобално визионерство – обхващането на взаимосвързани феномени в световен план.

Този нов поглед ражда и гледната точка на „интеркултурализма“ – глобалният процес на културата и изкуството вече като световен феномен. Множество доклади бяха посветени на проблемите как дигитализирането и световната индустрия променят изкуството и художествената творба. Ражда ли се една нова визуална култура, подсилена от невероятните възможности на визуалния образ в съвременното кино, телевизия и медии. Глобалният кроскултурен обмен поражда нови феномени: нови форми на поп култура, нова „иконична“ символика и многозначни визуални послания, възниква ново, многопластово глобално поп изкуство, поддържащо световна „армия“ от почитатели.

В политологическото направление се разискваха основите на една политическа теория, фундирана върху „комуникационното общество“ и новата научна парадигма. Особен акцент бяха задълбочените анализи на политическите процеси и аспектите на глобализация в Балканските страни. Темите бяха свързани с етнодемографските процеси, защитата на човешките права, с проблемите на феминизма и равенството. Бяха разгледани глобалните политики, свързани със съвременна Европа, с конституирането на единно европейско пространство и на хуманитарен ред в Европа. Като възможна цел на глобализацията и на актуалната постглобална ситуация се посочва бъдещото изграждане на глобален политически и правен ред.

Темите в областта на социологията начертаха динамични и разнопосочни проблемни посоки. Бе разгледано как в условията на глобалните процеси миграцията свързва общностите и променя социалната динамика на обществата. Особен акцент на социологическото направление бяха предизвикателствата и трансформациите в религиозните нагласи. В прехода от традиционализъм към модернизъм и възникване на нови религиозни общности се реализират промени в религиозните практики в различни точки на планетата. Забелязва се и процес на възвръщане към традиционното религиозно наследство, но вече със статут на културна ценност в съвременните общества. Беше представен блок от доклади, изследващи начина на живот в отношение към здраве, хранене, качество на живот, към проблемите на младите хора в тяхната реализация, т. нар. НЕЕТ-поколение, неангажирано с работа, образование и обучение. Това е отново диагностициране на онези „празници“ в съвременния светоглед, недостиг на универсални ценности и цели, на истинска комуникация и тяхната подмяна, особено през социалните мрежи като заместител на реалния живот и общуване.

В психологическото направление бе разгърнат многопосочен спектър от проблеми, очертаващи предизвикателствата и трудностите пред личността в условията на глобално общество. Множество доклади предложиха за обсъждане тематиката за личностното развитие и аспектите на социализация. От защитните механизми на личността през въздействието на естетическата оценка и преживявания до личностната основа на антисоциалните прояви. С интересни анализи бяха обхванати проблемните аспекти при всички възрастови групи: от детските и училищни прояви и ключови възприятни процеси, през проблемите на емоционалната интелигентност при късните тийн-години, до възприемането на културните феномени при възрастните хора. Голяма част от докладите очертават тревожните проблеми пред личността в глобалния свят и важността на рефлексията и превенцията за успешното справяне на личността в новите условия.

Множество текстове бяха посветени на толкова актуалната педагогическа тематика. Обсъдена бе необходимостта от нови образователни политики в сферата на глобалното образование. Процесите на глобализация в образованието вървят успоредно с процесите на дигитализация, разбира се, усиление от днешната епидемична ситуация. Беше поставен проблемът за новите технологии в образованието, за една „класна стая на бъдещето“, за предимствата на новите образователни системи, в частност на дуалната система, която е австрийският модел на образование, съвместяващо теория и практика. Анализирани бяха процесите на глобализация, довели до създаването на световната училищна мрежа – общността eTwinning. Особен акцент дадоха докладите, разглеждащи университетското образование и най-вече прехода от образование към заетост и кариерният избор на младите хора в глобалните, но и в пандемичните условия.

На актуалността на световната епидемия от ковид-19 бяха посветени също много доклади. Рефлектираха се психо-социалните аспекти на възприемането и справянето с епидемията и нейните последствия и как новата ситуация донесе промени в нашето ежедневие. Представени бяха „аксиологическите и етическите измерения“ на основанията за социалните рестрикции, свързани с анти-ковид мерките. Поставиха се за обсъждане трудностите пред заетите със социална работа в епидемични условия, за новите предизвикателства и нови мотивационни нагласи за провеждане на успешно обучение в извънредното положение. Пандемията донесе промени и в областта на изкуството, където медиите и социалните мрежи се оказаха основен медиум и поле за среща с художествените творби. Остана въпросът съдейства ли световната пандемия за задълбочаване на глобализацията и за навлизането в дигиталната ера, дали тя донесе още по-дълбоки промени в живота ни, тъкмо глобални и свързващи хората от различни държави, етноси, места и култури. В условията на ковид и на извънредното положение промениха ли се нашите ценности и начин на живот, така че да запълнят онази празнина и недостиг на личностни и универсални ценности и цели,

която откри и към която препрати настоящият етап и ход на глобализацията?

Юбилейната международна конференция „Трансформации и предизвикателства в глобалния свят“, проведена от Философския факултет на Югозападния университет, бе изключително успешно и навременно научно събитие, което предостави форум за обсъждане на световния процес на глобализация и преход към планетарна всечовешка цивилизация. Интензитетът на идейния обмен, богатството на темите и научните резултати от конференцията демонстрираха належащата необходимост от осмисляне на ставашото в съвременните общества и от изработването на теоретични отправни точки към неговото тълкуване, обхващане и управление.

**НОНКА БОГОМИЛОВА, СИЛВИЯ КРЪСТЕВА
ЗА КАНТИАНСКАТА ПЕНТАЛОГИЯ НА
ПРОФ. ВАЛЕНТИН КАНАВРОВ**

Едва ли можеше да има по-подходящ контекст за представянето на Пенталогията на проф. Валентин Канавров, посветена на критическата философия на Кант, от Международната конференция в чест на 25-годишния юбилей от създаването на Философския факултет към Югозападния университет „Неофит Рилски“ (15–17. 10. 2020 г.). Изглежда, това солидно творческо дело е вървяло синхронно и с блестящата кариера на автора като авторитетен преподавател в този университет – от 2001 г. до момента. Водените от него лекционни курсове са тясно свързани с научната му работа и публикации: Гносеология, Немска класическа философия, Философия на Новото време – XIX век, Виртуалистки трансцендентализъм, Философска херменевтика; Систематична философия и др. Ерудиция, задълбоченост, солидно интелектуално въздействие характеризират преподавателския стил на проф. Канавров, формиран от и от своя страна формиращ същите тези ценни качества и у коментираните тук знакови монографии. „Знакови“ в качеството им на интелектуално „лого“, „запазена марка“ на техния автор, свързал духовното ядро на своята творческа работа с изследването и транслирането към младите поколения бъдещи философи на мащабното философско дело на Имануел Кант. Всеки от томове на Пенталогията – *Опит за виртуалистки трансцендентализъм* (2003), *Критически онтологеме на духовността* (2006), *Пътища на метафизиката. Кант и Хайдегер* (2011), *Пътищата на трансценденталния схематизъм* (2015) и наскоро публикуваната *Трансценденталният път към човека* (2020), заедно с преводаческото дело на автора, е плодотворно усилие към взаимно приближаване – на Кант към българския философ/читател и на българския философ/читател към Кант. За тази мобилна диалогичност свидетелства и понятието „път“, фигуриращо в заглавията на три от монографиите в тази петтомна серия. В тази посока работят и конференциите, организирани от водения от проф. Канавров Център по немски идеализъм, на които си дават среща философските